

INTERVENTI P. ARRUEPA NA SINODI 77

Na prošlogodišnjoj Sinodi biskupa među interventima koji su bili zapaženi u sredstvima za informiranje (pa i kod nas) i citirani bar u izvacima nalaze se i ovi o. Pedra Arrupea, vrhovnog poglavara Družbe Isusove. Smatramo da će čitatelje ti interventi zanimati već i zbog tema o kojima govore, pa ih ovdje donosimo u cijelosti. Prvi (od 10. listopada) bavi se inkulturacijom vjere, odnosno procesom kojim Crkva utjelovljuje vjeru u različitim kulturama; drugi (od 16. listopada) razjašnjava kako se odnosi kateheza prema marksizmu u njegovoj dvostrukoj dimenziji: ideologiji i društveno-političkom programu; treći (od 17. listopada) govori o mjestu i mogućnosti kateheze: gdje će biti katehizirana ogromna većina onih koji nisu obuhvaćeni obiteljskom, župnom, školskom katehezom . . . , tko će im biti kateheta, kakav će biti njihov katekizam...

KATEHEZA I INKULTURACIJA

Za Crkvu, a osobito za katehezu silno je važno pitanje: kako uspostaviti unutrašnju vezu i međusobni utjecaj između vjere i načina ljudskog života, tj. kulture. Inkulturacija daje neke elemente da se riješi taj teški problem, a pomanjkanje inkulturacije opet možemo smatrati jednom od najvećih zapreka evangelizaciji. Moramo priznati da na tom području treba još mnogo toga učiniti.

Kateheza pretpostavlja inkulturaciju vjere, ona je posljedica inkulturacije i ujedno instrument daljnje — neprestane i dinamičke — inkulturacije.

Što nije inkulturacija u katezezi?

Inkulturacija u katezezi:

- nije puko prilagođavanje staroga poučavanja u katekizmu koje bi trebalo nekako pomladiti upotrebom novih izražaja i moderne pedagoške tehnike;
- nije pokušaj da se nekako premoste jazovi među naraštajima tako da se popušta željama mladih;
- nije to neka strategija da se kršćanska doktrina učini privlačivom za svijet;
- nije jednostavno preuzimanje prošlosti koje ne vodi brige o budućnosti;
- nije to onakvo prilagođivanje vjere kulturi, koje bi moglo izkazati samu bit Objave;
- nije to neki dobrohotni — rekao bih folkloristički studij kojim Zapad daje svoju kritiku ostalih kultura;
- niti je to, napokon, neki »etnocentrizam« (Levy Strauss), tj. krivi evolucionizam, koji bi htio da svijet Zapada učini metom prema kojoj bi trebale ili čak morale ostale kulture konvergirati.

Što jest inkulturacija u katezezi?

Inkulturacija u katezezi jest praktički korolarij onoga teološkog načela koje tvrdi da je Krist jedini spasitelj i da spašava samo ono što je uzeo. Odatle slijedi da Krist mora uzeti u svoje tijelo — a to je Crkva — sve kulture, čisteći ih od elemenata koji se protive njegovu Duhu i ujedno ih tako spašavajući a da ih ne uništi.

Inkulturacija u katezezi jest prodiranje vjere do samih najunutrašnjijih temelja ljudskoga života, i to tako da vjera može vršiti svoj vlastiti utjecaj na ljudski način mišljenja, osjećanja i djelovanja, a sve to pod oduševljavanjem Duha Svetoga.

Inkulturacija nudi svim ljudima mogućnost da budu kadri jednako evanđeoski služiti.

Inkulturacija je, napokon, neprestani dijalog između Riječi Božje i čitavog niza drugih načina kojima se ljudi izražavaju. Zato nas inkulturacija osposobljava da mognemo razumijevati ljude i govoriti s njima (točnije negoli: njima) i sa ženama našeg vremena, a ujedno da mognemo bolje tumačiti i usvajati njihove probleme i brige, njihove želje i kreposti.

*Teškoće na području- inkulturacije i načela
prema kojima se na tom području možemo ravnati*

1. Teškoće

Osim onih poteškoća koje proizlaze od svega onog što je rečeno u dijelu »Što nije inkulturacija ...«, evo i nekih drugih.

Prva je teškoća kod nekih neko prirodno *nepovjerenje* u nove metode ili u ljude koji ih promiču. A ta nevjerica čini da se osjećamo nekako nelagodno, štoviše, ugroženima kad možda mislimo da novi izražaji vjere stoje u sukobu s prijašnjim našim oblicima vjerskog ispovijedanja i prakticiranja.

Druga je teškoća onaj *pluralizam* za koji se zna reći da vrebna na jedinstvo Crkve (dok se, naprotiv, baš u pravom i zdravom pluralizmu sastoji dublje jedinstvo). No kriza jedinstva često dolazi do nedovoljnog pluralizma, koji, naime, nije kadar da kojoj skupini ljudi pruži mogućnosti kako bi mogli život vjere prevesti u svoj vlastiti način izražavanja.

Treća je poteškoća *apstrahiranje od stvarnosti*, kad, naime, iz straha pred poteškoćama, koje se ne daju izbjeći, dopuštamo da vjera ispadne kao nešto tuđe životu.

Četvrta je teškoća *manjak objektivnosti* i zdravog reflektiranja o današnjoj kulturi, koja se pokazuje kao sekularizirana, nereligiozna, ateistička, ali ona djelomično doista daje takav izgled, a djelomično takva i jest upravo zato što vjeronaukom naučavana i u život provođena vjera jest neka pojmovna vjera, od društva odijeljena, neutjelovljena vjera.

2. Načela

Vjera postoji samo onda kad je utjelovljena, jer ona je put u život; i mi je uvijek nalazimo kako je utjelovljena u neku kulturu ili, točnije u ljudske osobe koje izgrađuju određenu kulturu.

Vjera i kultura nisu istovjetne, ali se nedvojbeno sjedinjuju u konkretnom čovjeku. Ako treba da se spasi čitav čovjek — a samo ga Krist može spasiti — onda treba da Krist »sebi uzme« (kristološki pojam »assumere«) razne kulture.

Ne može se ni za jednu kulturu reći da je savršena; kulturne vrijednosti nisu apsolutne. Prema tome, ona kultura koja se u sebi zatvori, siromasi, ukrućuje se, umire. A vjera koja se zatvara u neku posebnu kulturu, nužno će osjetiti isto ograničenje.

Vjera mora preuzeti neprestani dijalog sa svim kulturama — pa i s onima koje su nedavno nastale. Vjera i kultura treba da se natječu: vjera čisti i obogaćuje kulturu, a kultura čisti i obogaćuje vjeru, jer neprestani dijalog s raznim kulturama vjeru oslobađa, dajući joj puniji izra-

žaj same sebe i pobjedu nad ograničenjima, u koja bi je neka određena kultura mogla zatvoriti. Vjera prosipa svoje svjetlo na svagdašnji ljudski život, na naš realni svijet.

Onaj zdravi pluralizam u izražavanju vjere ne samo da nije neko nužno zlo nego prije treba reći da je dobro prema kome moramo težiti jer dopušta pojavu i porast svih darova — prirodnih i natprirodnih — što smo ih od Boga primili. Po drugoj strani, jedinstvo je sačuvano jedinca-tošću ljudske prirode i jedinstvom Duha, koji podržava i pojedine ljude i njihova Iskrena nastojanja.

Duh Sveti dopunja onu želju koja je za čovjeka neostvariva mada mu je duboko usađena u srce, da, naime, postigne ono korjenito jedinstvo u još korjenitijoj raznolikosti.

Kateheza bi, dakle, trebala da bude žarišna točka sastanka vjere i kulture i pojedinih ljudi i, da se točnije izrazim, novih pokoljenja ljudskoga roda, koja se sada odgajaju da žive integralni život, život pun smisla.

Stavovi prema inkulturaciji

Očito je da se radi o tome kako treba na prikladan način udružiti svojstva koja su međusobno naoko u opreci:

- odvažnost i razboritost
- nastavljanje novoga djela što ga je čovjek sa žarom započeo i poučljivost
- stvaralačka mašta i zdrav praktički sud
- čvrsta odluka i neiscrpljiva strpljivost
- poštivanje vlastite kulture i poniznost da priznamo i prihvatimo druge kulture.

»Zašto bismo davali Istoku boje Zapada? Katolištvo vidljive Crkve jest normalan izražaj njezina unutrašnjeg bogatstva tako da joj ljepota blista u njezinoj raznolikosti — circumdata varietate. KatoHčka Crkva nije ni latinska, ni grčka, nego sveopća!« (Henri de Lubac, *Catholicisme. Les aspects sociaux du dogme*, str. 242—243. Coll. Unam Sanctam, Paris 1938, Le Cerf).

Kad bismo jednom riječju htjeli izraziti stvar, trebalo bi da usvojimo Kristov duh i srce (da u nama bude »Kristov osjećaj«). Prava inkulturacija (ona, naime, kojoj korijenje Izlazi iz najdubljeg jedinstva i koju resi bogatstvo raznolikosti, bogatstvo što ga cijeli ljudski rod pokazuje u svome eshatološkom realiziranju) — to je konkretan znak vrhovne pobjede Krista, velikoga Jaganjca Božje apoteoze (Otk 19, 1-8).

S latinskog izvornika preveo

Predrag Belić